

objectno.:
bouwjaar : zie historie
bouwstijl: n.v.t.
architect: n.v.t.

► **Motivering**

Het gebied is van belang voor de gemeente Arnhem wegens cultuurhistorische waarden, landschappelijk en tuinhistorische waarden.

► **Toelichting motivering**

Park Klarenbeek is ontstaan uit één van de oudste landgoederen in Arnhem, landgoed Klarenbeek. In de middeleeuwen stond hier het klooster Monnikenhuizen. Nadat het kloostergoed in particuliere handen was gekomen, werd het in verschillende fasen vergroot en verfraaid tot een representatief landgoed, waarvan de kern in de tweede helft van de zeventiende eeuw oostelijk van de Rosendaalseweg kwam te liggen. Westelijk van deze weg lag het uitgestrekte Klarenbeeksche Bosch, een gebied met veel reliëf, bouwlanden, bossen en vijvers. In 1886 werd Klarenbeek door de gemeente Arnhem aangekocht. Delen van het landgoed zijn onderdeel geworden van de Arnhemse stedelijke ontwikkeling, maar een belangrijk deel werd ingericht als stadspark voor de Arnhemse burgers.

►► **Cultuurhistorische waarden**

Het terrein van Park Klarenbeek is van cultuurhistorische waarde vanwege de uitzonderlijke historische gelaagdheid, die in het landschap en de artefacten uit uiteenlopende perioden zichtbaar en beleefbaar is gebleven.

Uit de periode van het klooster Monnikenhuizen, de landgoedperiode en de tijd als Arnhems stadspark en stadsuitbreidingsgebied zijn allerlei structuren en elementen, alsmede de geomorfologie behouden gebleven, die samen een waardevol geheel vormen.

Het Karthuizerklooster Monnikenhuizen (structuren en resten uit de kloosterperiode), in relatie tot de hertogen van Gelre, zijn van groot belang voor de religieuze geschiedenis van de stad Arnhem en omgeving.

Klarenbeek als landgoed is een typisch voorbeeld van een in de zeventiende eeuw gestichte buitenplaats / landgoed, aan de rand van de Veluwezoom. Hierbij heeft men optimaal gebruik gemaakt van het in die tijd al hoog gewaardeerde heuvelachtige landschap en de laagte van de Monnikhuizerbeek. Het goed lag aan belangrijke doorgaande routes (Rosendaalseweg, in het oosten aan de Velperweg), waardoor het gebied goed bereikbaar en representatief gesitueerd was.

De stichting van het landgoed door de bekende Arnhemse burgemeestersfamilie Huygens toont de in de zeventiende eeuw opkomende macht en rijkdom van de burgerij, die zich ook gaat toeleggen op het bewonen en beheren van uitgestrekte buitengoederen. In het terrein zijn belangrijke structuren van de representatieve parkaanleg, als ook sporen van de toenmalige ontginnings- en bosbouwactiviteiten herkenbaar gebleven.

In een breder perspectief is park Klarenbeek een markant en nog goed herkenbaar onderdeel van de landgoederenzone van de Veluwezoom (Gelders Arcadië). Arnhem en omstreken was erg rijk aan buitenplaatsen. Het huidige park en voormalige landgoed Klarenbeek vormt dan ook onlosmakelijk onderdeel van deze landgoederenzone, waar de rijke stedelijke burgerij na de middeleeuwen omvangrijke landgoederen en buitenplaatsen stichtte om de stad te ontvluchten.

Klarenbeek heeft cultuurhistorische waarde als eerste landgoed dat door de gemeente Arnhem is aangekocht en tot stadspark omgevormd. Daarmee herinnert het aan het vooruitstrevende beleid van de gemeente Arnhem met betrekking tot het behoud van aangenaam groen in de sterk groeiende stad en het besef van de historische waarde van het gebied. én de vroegere recreatieve betekenis van het gebied.

Landschappelijke waarden:

In de huidige situatie openbaart het park zich als een zeer afwisselend historisch parklandschap,

waarin vele lagen van de lange ontstaans- en ontwikkelingsgeschiedenis leesbaar zijn gebleven. Afgezien van de bebouwde randen van het goed is het beeld uit de tweede helft van de negentiende eeuw, toen het landgoed door de stad Arnhem werd aangekocht, bepalend: een golvend open landbouwgebied, als een enclave in een reliëfrijk bosgebied opgenomen en doorsneden door tal van oude wegen en paden. Aspecten uit de late middeleeuwen, verschillende fasen uit de landgoedperiode (met formele classicistische tuinaanleg naar Hollands en later Frans model, omvorming in landschapsstijl), de bosbouwgeschiedenis (afwisseling, ook in de tijd, van bos- en hakhoutpercelen, landbouwgronden) en de ontwikkeling van het goed als recreatief stadspark binnen de Arnhemse stedelijke ontwikkeling in het gebied zijn nog herkenbaar aanwezig. In een breder perspectief is park Klarenbeek een markant en nog goed herkenbaar onderdeel van de landgoederenzone van de Veluwezoom (Gelders Arcadië). Dit omvat diverse historische buitenplaatsen en landgoederen op de grens van het stuwwallandschap van de Veluwe en de rivieren Rijn en IJssel. Met name Arnhem en omstreken was erg rijk aan buitenplaatsen en het huidige park Klarenbeek vormt dan ook onlosmakelijk onderdeel van deze landgoederenzone.

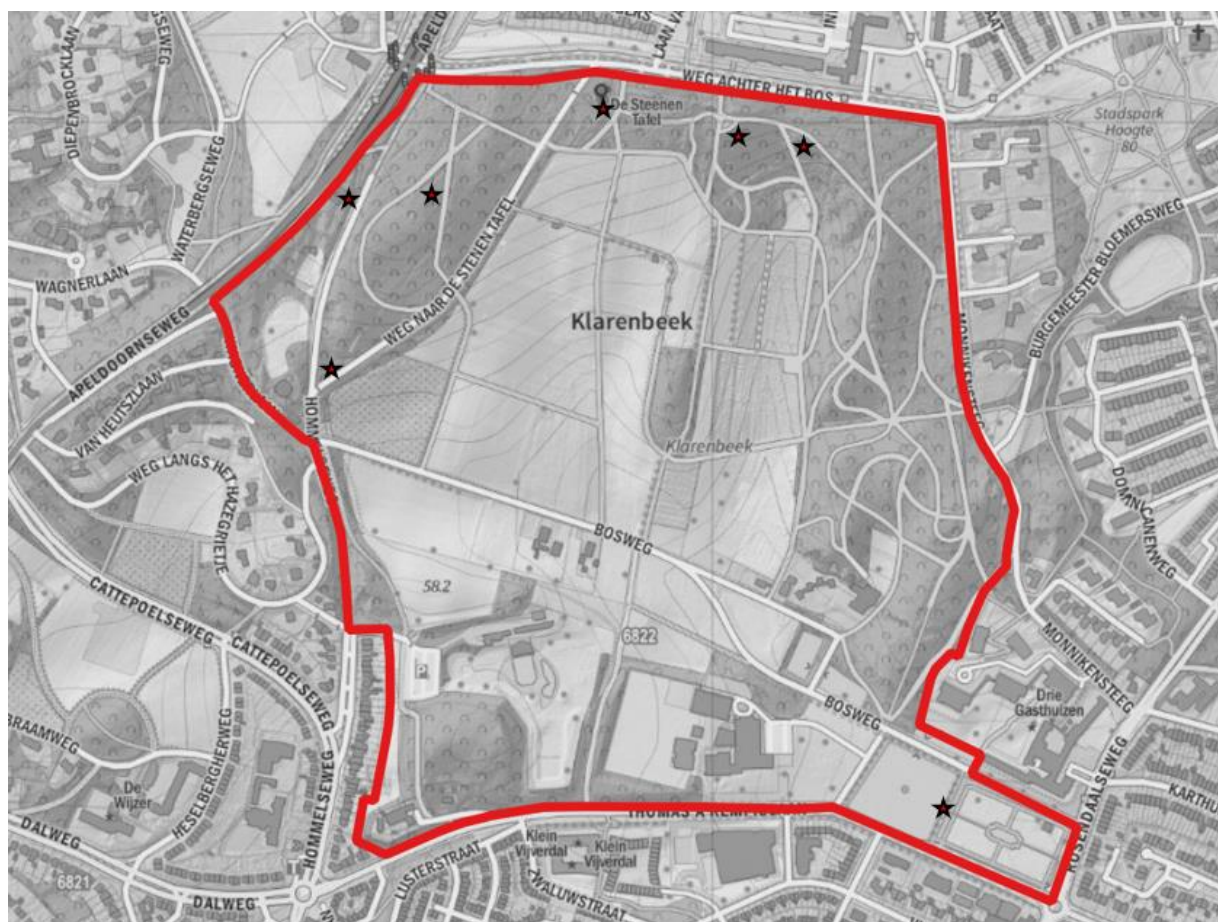
Tuinhistorische waarden:

In tuinhistorisch opzicht is de aanleg van Klarenbeek van waarde als een goed voorbeeld van een terrein, dat in verschillende fasen tot stand is gekomen en waarbij telkens de op dat moment gangbare stroming in de tuinarchitectuur als uitgangspunt is genomen.

Verschillende artefacten in de aanleg van Klarenbeek zijn op zichzelf van tuinhistorische waarde, zoals de vier vijvers in de omgeving van de Bosweg, de cascade met waterval tussen de grote vijver en de beekloop in oostelijke richting, de verschillende uitzichtpunten (Steenen Tafel, panoramatafel bij de watertoren, de Van Heemstrabank), de bestratingen en wegkanten van de Weg naar de Steenen Tafel en de weliswaar vernieuwde steile trap in de omgeving van de Steenen Tafel. Het is jammer, dat enkele historische uitzichtpunten door de dichte begroeiing niet meer als zodanig beleefbaar zijn. Van de tuinaanleg uit de periode van het klooster (tot ca. 1640) is bovengronds niets behouden gebleven.

Het gebied is op basis van bovenstaande motivering beschermenswaardig als gemeentelijk monument in de gemeente Arnhem. De contour van het beschermenswaardige gebied is op bijgevoegd kaartje aangegeven. Niet-beschermenswaardige onderdelen zijn in de redengevende beschrijving aangegeven.

NB: De beschrijving en waardering zijn gebaseerd op de cultuurhistorische analyse van het gebied uit 2014: *Cultuurhistorische analyse Landgoed Klarenbeek in Arnhem, Monumenten Advies Bureau i.s.m. Bureau Overland* en de cultuurhistorische analyse en waardestelling *Landgoed Klarenbeek van het Gelders Genootschap* uit 2023.

Contour van het park. De sterren markeren bijzondere losse objecten (niet zijnde bebouwing) in het park.

► Historie

Klooster Monnikenhuizen

Belangrijke delen van het latere landgoed Klarerbeek en de huidige stadswijken Mussenberg en Klarerbeek maakten deel uit van het Prümse bezit. Maar er was toen nog geen klooster. De Gelderse landsheer graaf Reinald II stichtte op Klarerbeek in 1342 het klooster Monnikenhuizen of Monnikhuizen, een kartuizerklooster, met als doel om het geestelijke leven in het graafschap (en het latere hertogdom Gelre) te intensiveren. Het klooster nam een belangrijke positie in als geestelijk en wetenschappelijk centrum.

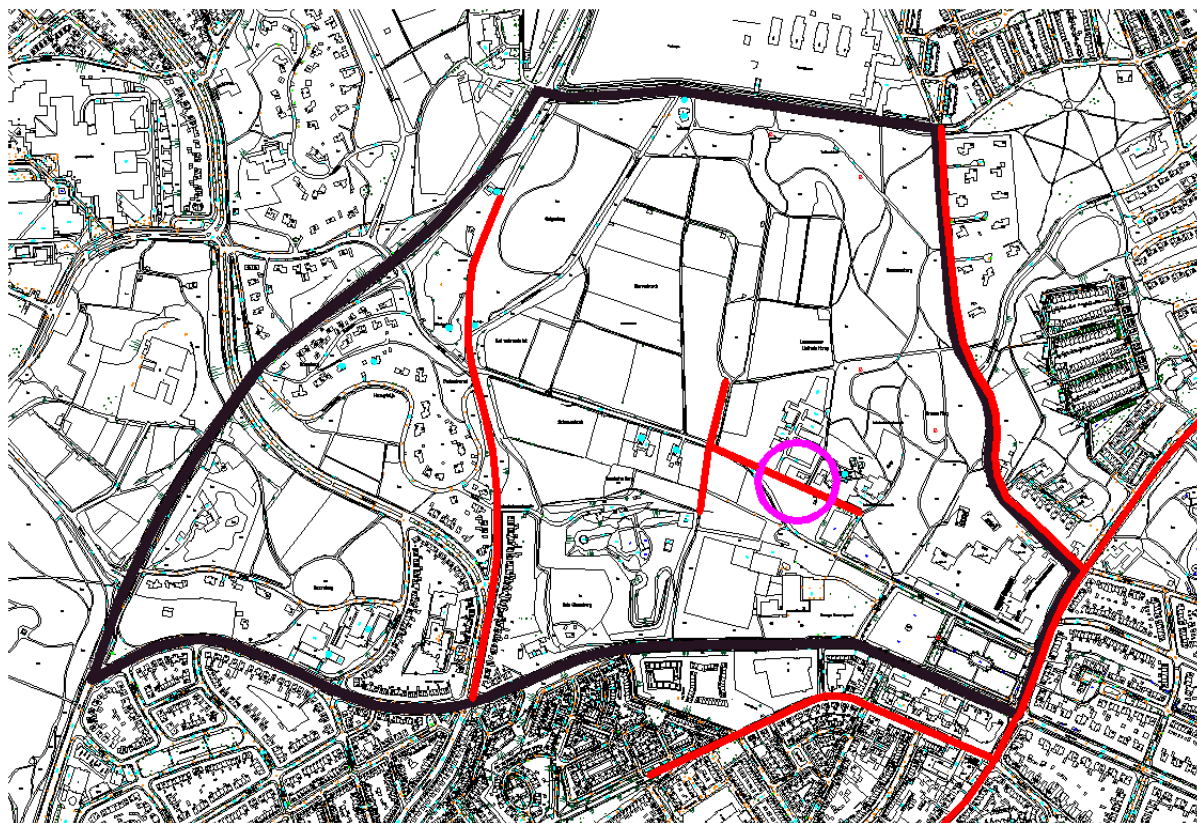
Het buiten de stad gelegen klooster leidde tot de Reformatie een bloeiend bestaan. Als een gevolg van de schermutselingen in de Tachtigjarige Oorlog trokken de kloosterlingen zich in 1572 terug in hun Refugiehuis in de Arnhemse Ketelstraat (Hof van Middachten). Na 1579 –toen de situatie voor religieuzen ook binnen de stadsmuren bedreigend werd – vluchtte men naar Brabant en Keulen.

Daardoor ging het klooster Monnikenhuizen verloren. De gebouwen vervielen in hoog tempo. Resten van het klooster kwamen in 1930 en 1980 bij opgravingen weer in het zicht. Op het terrein van de huidige Arnhemse Buitenschool werden muurresten van grafkelders en gebouwen aangetroffen.

*Landgoed Klarenbeek in vier fases***1^e fase**

In de periode 1600-1640 verdween het klooster grotendeels uit beeld. In deze periode was het goed aanvankelijk verpacht aan en later in eigendom van Rutger Huygens, burgemeester van Arnhem.

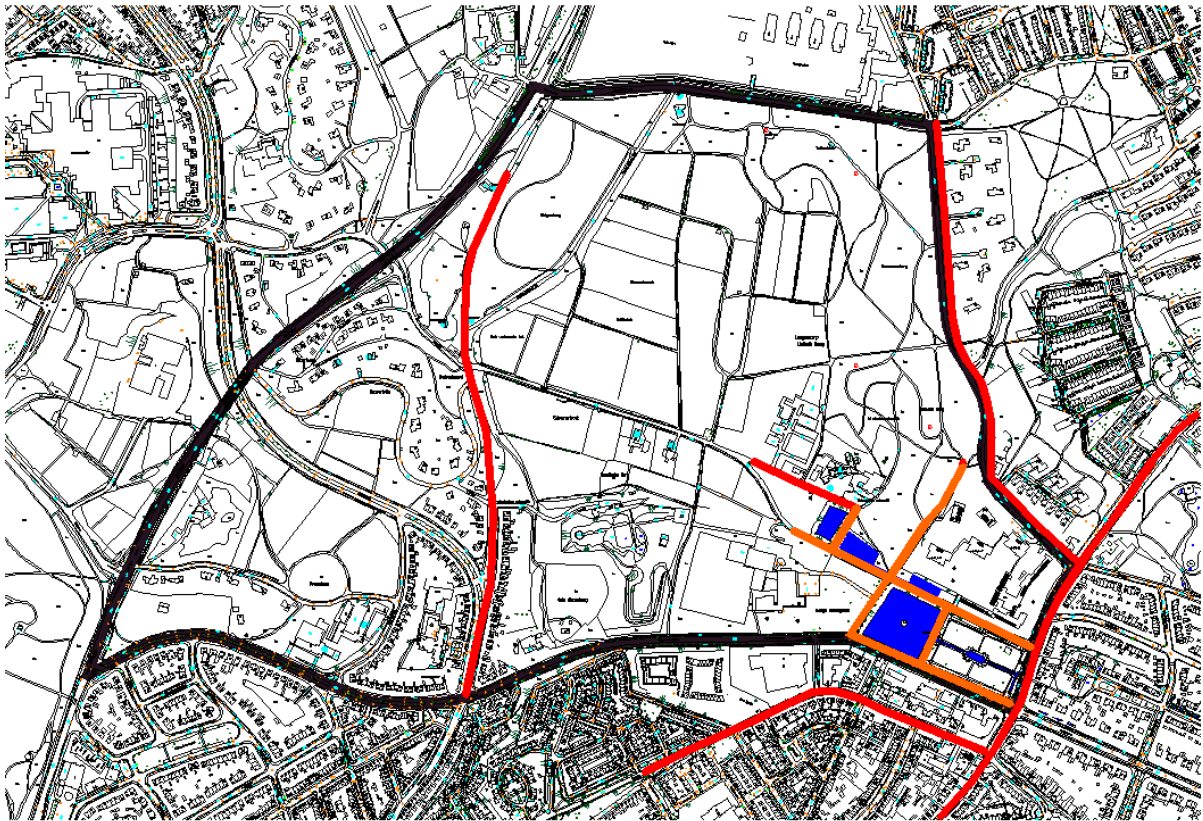
De globale ligging van de vijvers herinnert nog aan de (late) kloosterperiode, waarbij de huidige locatie van de grote vijver de plaats van de min of meer driezijdige molenvijver van de ooit hier gesitueerde watermolen aangeeft. In deze periode is het noord-zuid dal met de Langen Camp ook duidelijk op kaartmateriaal aangegeven.

Uit de 1e landgoedfase resteert in het park nog het gegeven van de opeenvolgende vijvers (echter nog in de eerste vorm), het tracé van het pad in noord-zuid richting door het park westelijk van de Langen Camp en in rudimentaire vorm de kampen ten westen hiervan. De roze cirkel duidt de locatie van het klooster.

2e fase

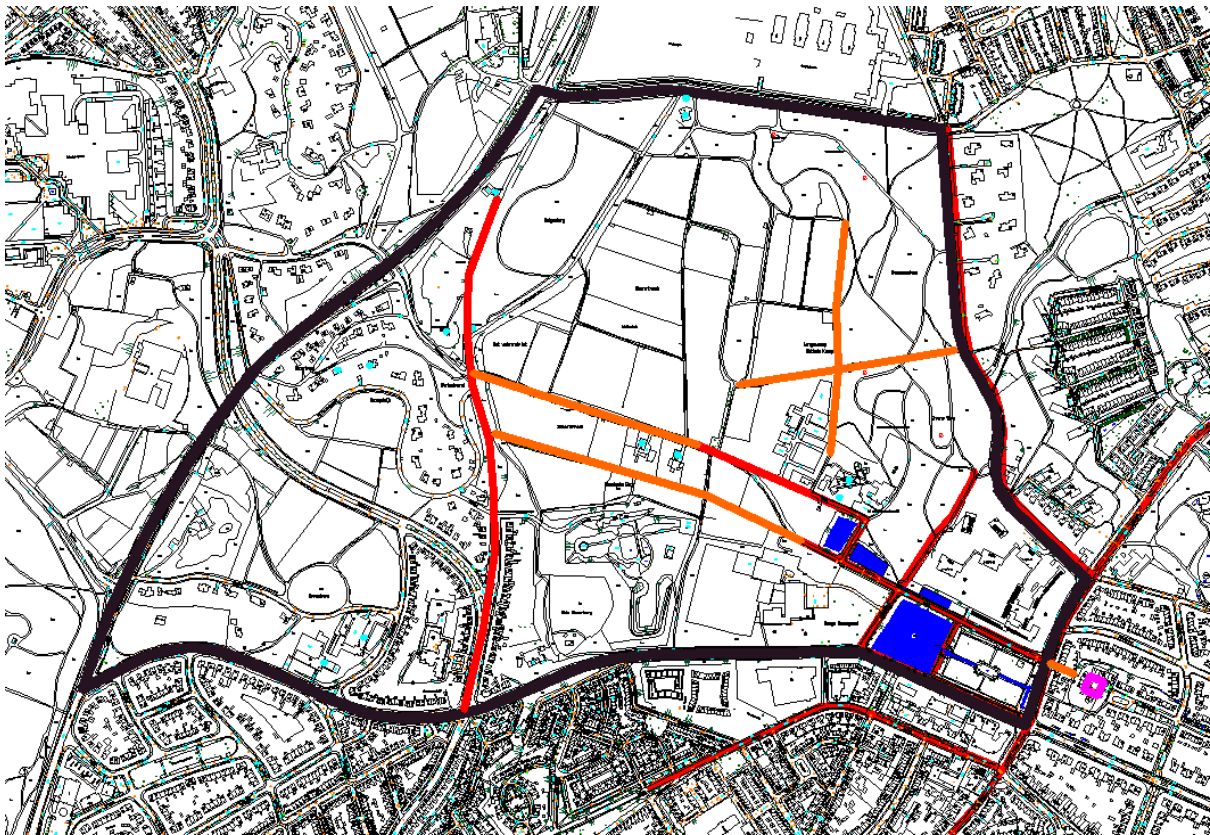
In 1635 kwam Monnikenhuizerbeek, het gebied dat is gelegen tussen de Rosendaalseweg en Velperweg, in handen van Rutger Huygens, waarbij het oude kloosterterrein door het Kwartier van Veluwe was overgedragen. Rutger Huygens werd niet alleen eigenaar van de Monnikhuizerbeek, maar ook van de oude kloosterterreinen van Monnikenhuizen (in 1642). Huygens vormde zijn bezittingen om tot een landgoed dat hij de naam Klarenbeek gaf. Over de exacte locatie van het huis dat hij bouwde zijn de meningen verdeeld. Volgens Van Swieten zou het ten noorden van de huidige Bosweg hebben gestaan, zo ongeveer ter hoogte van het in 1998 gebouwde appartementencomplex Watergaarde op het terrein van verzorgingshuis De Drie Gasthuizen in de noordoostelijke hoek van het onderzoeksgebied (Rosendaalseweg). De Bosweg zou dan de hoofdas van het landgoed hebben gevormd. Deze locatie komt overeen met de kaart die de cartograaf Arnold van Geelkercken in 1659 maakte (Caert van 't bosch Claerenbeek). Kaartmateriaal van zowel Jan van Swieten als Geelkercken tonen de tuinaanleg met zijn lanen- en assenstelsel. Er zijn rechte lanen en rechthoekige bospercelen te zien, met een grote en enkele kleine vijvers. De lanen zijn tegenwoordig nog terug te vinden in het tracé van de Bosweg, Vijverlaan en de Thomas a Kempislaan.

Uit de 2e landgoedfase resteert in het park de verder uitgewerkte geometrische structuur van de aanleg, naar Hollands-classicistisch model, de huisvijver aan de Bosweg en het noordelijke deel van de laan westelijk van de tuinaanleg, langs de Langen Camp en eindigend ten noorden van de Buitenschool.

3^e fase

De diverse opeenvolgende eigenaren drukten hun stempel op het landgoed. Toen het goed in 1666 door vererving in handen kwam van de dochter van Rutger Huygens, Wilhelmina Catharina, lieten zij en haar man Casijn van der Hell van de Wildbaan aan de zuidoostelijke zijde van de latere Rosendaalseweg een nieuw groot huis bouwen. In een 18de-eeuwse inventaris van het goed Monnikhuizerbeek wordt dan gesproken over het oude en nieuwe huis Klarenbeek, gelegen op het voormalige Monnikhuizerbeek. Het oude dat er in ieder geval in 1672 nog was, zou ten noordoosten van het nieuwe huis hebben gestaan. Het nieuwe huis werd gecombineerd met formeel aangelegde tuinen met fonteinen en waterwerken. Mede door de ligging op de rand van het Veluwemassief had Klarenbeek rond 1750 zelfs de hoogst spuitende fonteinen in de wijde omgeving. Verder bleef uit 1755 een vermoedelijk niet uitgevoerde bestektekening voor de tuinaanleg van Klarenbeek bewaard.

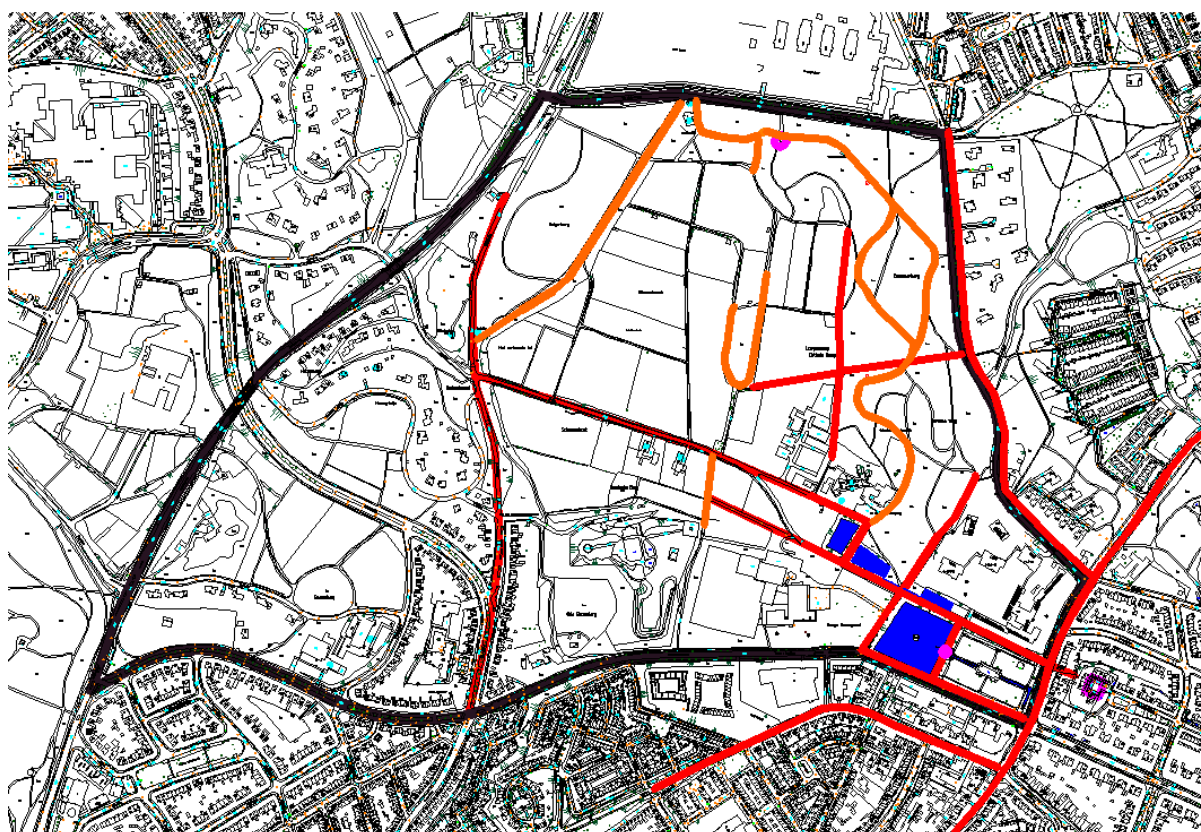

Uit de 3^e landgoedfase resteert in het park de verder uitgewerkte geometrische structuur van de aanleg, waarbij het hele landschap van Klarenbeek in de aanleg werd betrokken met zichtlijnen en lanen (aanpassingen Bosweg met parallelweg door vergraven dal). Tevens is het oost-west lopende laantje tussen van de Monnikensteeg door het noordzuid dal (Langen Camp) nog aanwezig. De roze cirkel duidt de voormalige locatie van het landhuis.

4^e fase

Latere eigenaren zijn onder anderen Pieter Bout en Jan van Rosevelt. Eerstgenoemde liet de waterwerken aan de overkant van de Rosendaalseweg voortzetten. Bovendien breidde hij het bijbehorende bos uit. Jan van Rosevelt liet het hout kappen en plaatste er eikenkaphout voor terug. Eind achttiende eeuw is Klarenbeek dan door een lanenstelsel verbonden met de nabijgelegen buitenplaats Angerenstein. Rutger Keyser die Klarenbeek tot 1807 in bezit had kocht ook de aangrenzende buitenplaatsen Rennenenk en Presikhaaf. Hij liet de tuinen omvormen tot een Engelse landschapstuin, met een slingerende vijver, gebogen lanen, bosschages en bouwland.

De laatste particuliere eigenaar was Jan baron Van Pallandt van Walfort, lid van het Provinciaal Bestuur van Gelderland. Hij liet het landhuis in omvang verdubbelen en breidde de gronden uit. Opnieuw kwam er een gedeelte van Rennenenk bij, alsmede het aan de Velperweg gelegen Bekenkamp. Ook grote stukken bos bij Valkenhuizen en op de grens met Rozendaal voegde hij aan zijn bezittingen toe.

Uit de 4^e landgoedfase resteert in het park de verlandschappelijking van het Klarenbeekse Bos met door kap opengelegde bouwlanden en slingerende lanen en paden, het uitkijkpunt de Steenen Tafel en de cascade met waterval bij de grote vijver.

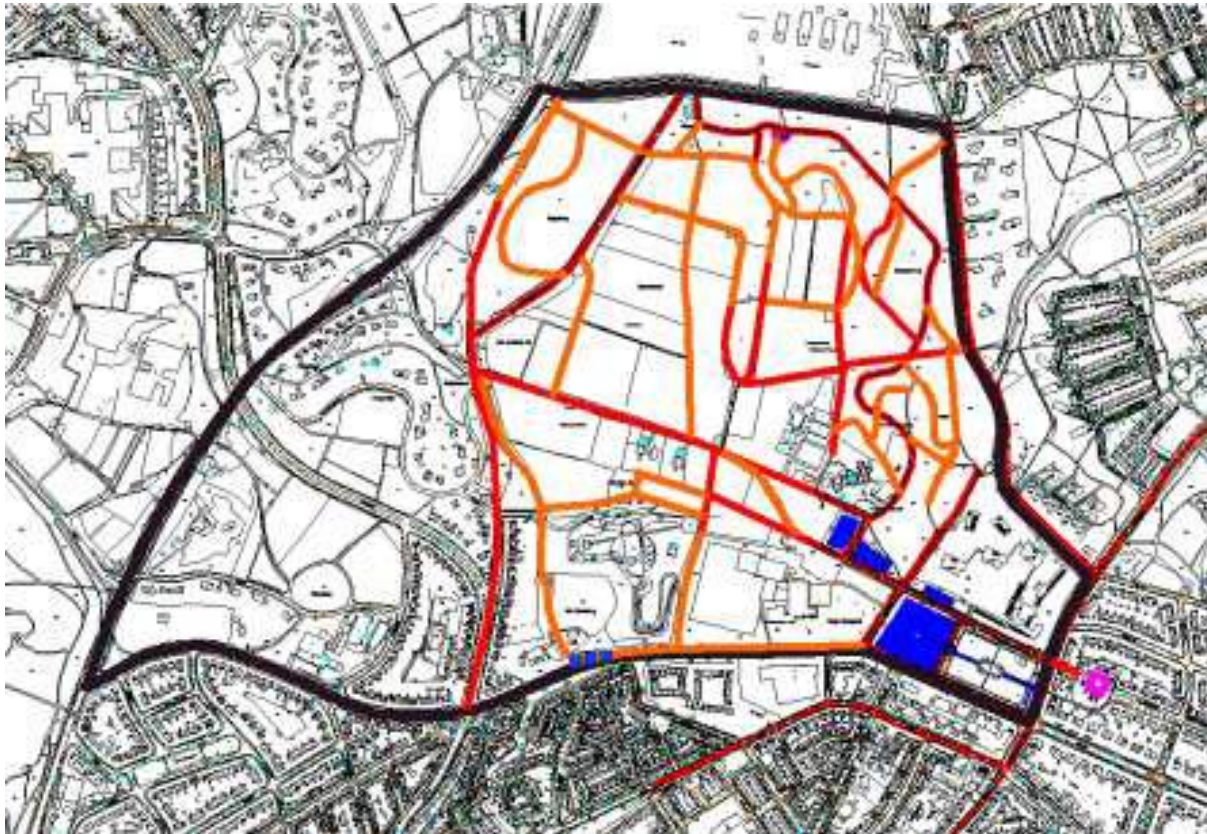
Arnhems eerste stadspark

Op 7 oktober 1885 overleed de weduwe van baron Van Pallandt, waarna Groot-Klarenbeek in 1886 in een openbare veiling te koop kwam te staan. Het lage stuk met het landhuis – tussen de Rosendaalseweg en de Velperweg – kwam in handen van de familie Lûps (Biljoen), maar het grootste gedeelte werd door de gemeente Arnhem aangekocht. Dit omvatte ongeveer 100 ha aan de westzijde van de Rosendaalseweg, het gedeelte dat vroeger bekend stond als Monnikenhuizen. Een belangrijk uitgangspunt was het behoud van het fraaie groen van het landgoed. Door de aankoop wist de Arnhemse raad zich meteen te verzekeren van een openbaar wandelpark, het eerste van de stad.

Het huis Klarenbeek werd al vrij snel tot een hotel-pension verbouwd. Nadat het gebouw in de Tweede Wereldoorlog door de Duitse bezetter was gevorderd werd er een Ortskommandantur gevestigd. Op 10 april 1945 ging het landhuis door een voltreffer verloren.

In de loop van de twintigste eeuw vielen delen van het wandelpark ten prooi aan stadsuitbreiding, met name ten zuiden van de Thomas a Kempislaan en ter plaatse van de Braamberg en het even ten noorden hiervan gelegen Hazengrietje.

Aan de westzijde werd het gemeentelijk Waterleidingbedrijf De Waterberg ingericht (1884). Ter plaatse van het verzorgingstehuis De Drie Gasthuizen waren Van 1915 tot 1950 de voetbalterreinen van de Arnhemsche Voetbal- en Athletiekclub Vitesse. In 1950 ging Vitesse over naar het stadion Nieuw Monnikhuizen en sinds 1998 is men gevestigd in het Gelredome bij Elden. In de jaren 1950 werden in het stadspark Klarenbeek voorzieningen aangelegd, zoals het Arentheemcollege (tegenwoordig Thomas a Kempis College) en het gemeentelijk openluchtzwembad (1954), beide aan de zuidrand van het park. Het terrein werd hiervoor volledig vergraven, geëgaliseerd en opnieuw ingericht. Het hier aanwezige groen is dan ook niet historisch. Vóór de aanleg lagen hier vooral akkers zonder opgaand groen. Ook het terrein van de Arnhemse buitenschool (1929-1930, rijksmonument) aan de noordzijde van de Bosweg valt binnen het park. Dit gebied werd al vanaf omstreeks de jaren dertig ingericht en vormt meer een geheel met het aangrenzende bos. Uit dezelfde periode (1928) dateert de watertoren De Steenen Tafel aan de Weg Achter het Bos aan de noordrand van het park.

Klarenbeek: thans nog aanwezige structuren met wegen, paden en vijvers, uit de periode rond 1900 (in oranje de sinds de eerste helft van de 19de eeuw toegevoegde structuren).

BESCHRIJVING (30-01-2024):**► Ligging**

Het park ligt in Arnhem Noord en maakt het gebied deel uit van de imposante landgoederengordel, die om en door de gemeente Arnhem meandert en onder meer bestaat uit Mariëndaal, Warnsborn, Zypendaal, Sonsbeek, Klarenbeek, Angerenstein en Presikhaaf.

De begrenzing van het park is als volgt: de Weg achter het Bos aan de noordzijde, de Monnikensteeg aan de oostzijde, en de Rosendaalseweg geheel aan de zuidoostzijde, de Thomas A Kempislaan aan de zuidzijde en de Apeldoornseweg en Hommelseweg aan de westzijde. Het park wordt van oost naar west doorsneden door de Bosweg.

► Algemeen

Het terrein van het park omvat zo'n 70 hectare en wordt gekenmerkt door bos, weilanden, hagen, kleine boomgroepen en solitairen, paden, grote hoogteverschillen, rechte en slingerende lanen, verschillende vijverpartijen en een beek.

Het huidige park betreft een groot gedeelte van het voormalige landgoed Klarenbeek dat sinds de aankoop door de gemeente Arnhem in 1886 Park Klarenbeek heet. Buiten de beschrijving vallen het terrein van het Thomas a Kempiscollege aan de zuidrand, de scouting, en het terrein van het openluchtzwembad aan de zuidoostelijke rand.

► Beschrijving

Thans openbaart het park zich als een zeer afwisselend historisch parklandschap, waarin vele lagen van de lange ontstaans- en ontwikkelingsgeschiedenis leesbaar zijn gebleven. Afgezien van de bebouwde randen van het goed is het beeld uit de tweede helft van de negentiende eeuw, toen het landgoed door de stad Arnhem werd aangekocht, bepalend: een golvend open landbouwgebied, als een enclave in een reliëfrijk bosgebied opgenomen en doorsneden door tal van oude wegen en paden. Voor het geoefende oog zijn aspecten uit de late middeleeuwen, verschillende fasen uit de landgoedperiode (met formele classicistische tuinaanleg naar Hollands en later Frans model, omvorming in landschapsstijl), de bosbouwgeschiedenis (afwisseling, ook in de tijd, van bos- en hakhoutpercelen, landbouwgronden) en de ontwikkeling van het goed als recreatief stadspark binnen de Arnhemse stedelijke ontwikkeling in het gebied te lezen.

Het park bestaat uit een open vlakte die aan de west-, noord- en oostzijde begrensd wordt door een brede strook bos, overwegend voorzien van slingerende wandelpaden. Het bos bestaat voornamelijk uit eiken, beuken, hultst, lijsterbes, hazelaar en kamperfoelie. In het park bevinden zich diverse waardevolle bomen (zie de kaart Waardevolle bomen van de gemeente Arnhem), waaronder twee mammoetbomen uit 1908 (achter de Buitenschool).

Kenmerkend voor het park zijn verder de hoogteverschillen, met het hoogste punt (75 meter) bij de watertoren De Steenen Tafel aan de noordrand van het park. Deze watertoren (rijksmonument) werd gebouwd in 1928 om de waterdruk in de woonwijken Geitenkamp en Paasberg op peil te houden. Behalve een waterreservoir van ongeveer 600 kubieke meter, kreeg de toren door haar fraaie ligging meteen ook een functie als restaurant.

Even naar het oosten ligt de Steenen Tafel, om omgekeerd geplaatste grafzerk. Deze zou afkomstig zijn van het voormalige klooster Monnikenhuisen.

De open glooiende vlakte bestaat uit voormalige akkers die nu geheel in gebruik zijn als grasland. Ze vormen een groot deel van de open ruimtes in het park en worden vanaf de noordrand doorkruist door enkele noord-zuid lopende onverharde paden, richting de Bosweg. Bijzonder is het oostelijk van deze open vlakte gelegen vroegere Lange camp dat al sinds de tijd van het klooster een langgerekt bouwland is, op de bodem van een smal noord-zuidgericht dal. Aan de oostkant wordt dit dal begrensd door de steile dalwanden van het Klarenbeekse bos. Aan de westkant loopt de dalwand geleidelijker op. De dalwand is hier verdeeld in strookvormige percelen op verschillende niveaus. Op de oude perceelsgrenzen staan hier oude bomen, voortgekomen uit vroeger hakhout. Een groot deel van de Lange camp is nu in gebruik als volkstuin (Volkstuinen de Kweek). Ook in het westelijke deel van de open vlakte (net ten noorden van de Bosweg) is een klein deel van de voormalige landbouwgronden ingericht met volkstuinen.

De zuidoostelijke hoek van het park heeft een formeler karakter met een geometrische tuinaanleg rond de vierkante vijver, daterend uit de tweede landgoedperiode (vanaf circa 1640). Deze aanleg is in essentie goed herkenbaar gebleven en is een in Arnhem vrij zeldzaam voorbeeld van een geometrische aanleg naar Hollands-classicistisch model uit het tweede kwart van de zeventiende eeuw, met centrale vijver (oorspronkelijk met exedra aan de zuidzijde van de vijver, spiegeltuinen, bomenlanen en vierkante percelen met bomen, snoeituinen en sterrebosjes). De aanleg was onmiskenbaar bedoeld als entourage van de landgoedkern met huis, die op deze plaats bedacht was. Lanen, met als belangrijke as de Bosweg, omzomen de grote vierkante vijver en de beide kleinere vijvers ten westen hiervan. In de negentiende eeuw is de formele stijl omgevormd naar een Engelse landschapstuin, met een meer speelse opzet, kronkelige paadjes en doorkijkjes. De vijvers en diverse laanstructuren, zoals de Bosweg, bleven echter deels behouden. In 2010 is de oorspronkelijke baroktuin oostelijk van de grote vijver hersteld. Op de overloop van de grote vijver in de Monnikhuizerbeek is een cascade aanwezig, waarschijnlijk samengesteld uit bouwfragmenten van het voormalige klooster. De beek vormt het centrale gekanaliseerde element in de Baroktuin en is deels van een beschoeiing van zwerfstenen voorzien.

Aan de zuidzijde van de oost-west lopende Bosweg zijn twee uit het begin van de twintigste eeuw daterende boerderijtjes aanwezig. Beide boerderijen (gemeentelijke monumenten) zijn gebouwd tegen een aanvankelijk slechts weinig stijgende helling en vormen samen met hun kleine houten schuren een markant ensemble midden in het park. Even naar het oosten, aan de noordzijde van de Bosweg, staat de bebouwing van de uit 1929-1930 daterende Arnhemse Buitenschool met leskuilen (rijksmonument). In eerste opzet bestond de school uit een symmetrisch opgezet gebouw met drie leslokalen, vier lighallen ten westen hiervan en vier openlucht leskuilen ten noordoosten van het schoolgebouw. Later is aan het schoolgebouw een vierde leslokaal toegevoegd. De lighallen zijn gesloopt. Van de leskuilen zijn twee exemplaren bewaard gebleven. Het nabij gelegen voormalige hotel-pension "Monnikhuizen" uit 1907 maakt onderdeel uit van de buitenschool maar heeft geen monumentenstatus. Ten oosten van dit voormalige hotel-pension is een kuil in het landschap zichtbaar, mogelijk een oude winningskuil. In het terrein ten noorden van de buitenschool en het hotel-pension zijn twee opmerkelijke hogere terrassen aanwezig.

Aan de zuidrand van het park, langs de Thomas a Kempislaan staat enige bebouwing; op de Jacobiberg in de zuidwestelijke hoek een in 1951 opgetrokken gebouw waarin tot 2017 een popcentrum was gevestigd, en even oostelijk daarvan een woonhuis uit 1909 (Thomas a Kempislaan 17, gemeentelijk monument). Ten noorden van de Jacobiberg bevindt zich het in 1954 opgerichte openluchtzwembad (geen monumentenstatus). Op het terrein tussen de Jacobiberg en de grote vijver bevindt zich het Thomas a Kempis College (geen monumentenstatus).

Aan de westelijke rand van het park, op een wigvormig terrein tussen de Wagnerlaan en de Hommelseweg, staat het drinkwatergebouw "De Waterberg" (rijksmonument) van het type hoogreservoir, in 1884 gebouwd in opdracht van de N.V. Arnhemsche Waterleiding-Maatschappij.

De even naar het noorden aan de Hommelseweg gelegen gebouwtjes van de scouting hebben geen monumentenstatus.

Overige bijzondere plekken en objecten in het park

Niet ver van de watertoren aan de Weg naar de Steenen Tafel is in 1962 de Van Heemstrabank geplaatst. Deze is een eerbetoon aan Mr. S. baron Van Heemstra, in 1925-1945 commissaris van de koningin in Gelderland. Hij maakte zich op een bijzondere manier verdienstelijk voor het behoud van het natuurschoon. Vanaf de bank heeft men een uitzicht tot in Nijmegen en zelfs Kleef.

In het noordwestelijke gedeelte van het park liggen drie zwerfstenen die de waarschijnlijke plaats van de galgenberg aangeven. In 1734 werd de houten galg vervangen door een stenen galg. In 1795 is het tentoonstellen van lijken door de Fransen afgeschaft. De galg is in 1803 afgebroken.

Ten westen van de Hommelseweg, ter hoogte van het gebouwtje van de scouting, staat een natuurstenen jachtpaal uit de eerste helft van de negentiende eeuw (gemeentelijk monument). Aan de Weg naar de Steenen Tafel, nabij de aansluiting op de Hommelseweg, staat een oude wegwijzer/handwijzer (gemeentelijk monument). Even ten noorden van de Watertoren De Steenen Tafel staat nog een trafo (rijksmonument) uit 1925.

► Overzicht van waardevolle aspecten, ensembles, structuren en elementen

De belangrijkste historische ruimtelijke structuren zijn:

Uit de periode voor 1600

- De omtrek van het park in het oosten en het noordoosten, die ongeveer overeenkomt met de bezitsgrens van het klooster.
- In aanleg de landschapstypen: oud cultuurland, topje met bos en rand van laagte.
- Verschillende walstructuren, paden, hakhoutrestanten en oude bomen, die gerelateerd zijn aan oude bezitsgrenzen en grenzen van oude kampontginningen of driften.
- Rosendaalseweg (die samen met de Monnikensteeg de oostelijke grens van het park vormt).
- Monnikensteeg.
- Hommelseweg.
- De globale ligging van de vijvers, waarbij de grote vijver de plaats van de molenvijver aangeeft.
- De Langen camp (het open noordzuiddal) met omringende beboste hellingen.

Periode 1600-1800

- Het deels geometrische stelsel van lanen bij de vijvers, Bosweg.
- In aanleg de landschapstypen: herkenbare formele aanleg met vijvers, bos met slingerpaden, markante oude bewoningsplaats.

Periode 1800-1900

- Padenstructuren in het Klarenbeeksche Bosch.
- Het door boskap opengelegde landbouwgebied westelijk van de Langen camp.
- In aanleg de landschapstypen: jonge ontginning, heidebebossing.

Verder zijn van groot ruimtelijk belang:

- Constellatie van oost-west en noord-zuid gerichte dalen.
- De vele, meestal beboste hoogten.
- Open karakter van de dalen versus de beboste hellingen en ruggen.
- Agrarisch gebruik van de open gebieden.
- Het spectaculaire reliëf.
- De fraaie vergezichten door het dal, ook vanaf de uitkijkpuntenpunten.
- Het historische wegen- en padenpatroon.
- Historisch groen, waaronder de vele bijzondere en zeer oude bomen.
- Harmonieuze integratie van landschappelijke en meer formele elementen (route Bosweg).
- De toegankelijkheid van het gebied.
- De archeologische resten van het klooster Monnikenhuizen.
- De winningskuil ten oosten van het vm. pension Bosweg 1.
- De twee hogere terrassen ten noorden van de Buitenschool, Bosweg 1.

In het park bevinden zich bovendien een aantal objecten en elementen, niet zijnde bebouwing, die karakteristiek zijn voor verschillende fasen in de geschiedenis van Klarenbeek:

- Bouwfragmenten, mogelijk afkomstig van het klooster Monnikenhuizen.
- Historische grenspaal, Hommelseweg zn (gemeentelijk monument).
- Markering van de plek van de galg (drie stenen).
- Uitkijpunten en panoramatafel.
- Historische wegwijzer/handwijzer, Bosweg zn (gemeentelijk monument).
- Cascade met waterval.
- Oude klinkerbestratingen (Weg naar de Steenen Tafel, opgang naar Thomas a Kempislaan 19, paadje langs oostzijde bosrand bij Hommelseweg en een deel van de Hommelseweg ten noorden van het kruispunt met de Bosweg).

Gebouwde objecten in het park met een monumenten status:

- Bosweg 1, Arnhemse Buitenschool uit 1929-1930 (rijksmonument)
- Bosweg 48, boerderij uit 1913 (gemeentelijk monument)
- Bosweg 50, boerderij uit 1904 (gemeentelijk monument)

- Hommelseweg 503, drinkwatergebouw De Waterberg uit 1884 (rijksmonument)
- Thomas a Kempislaan 17, woonhuis uit 1909 (gemeentelijk monument)
- Weg achter het bos 1, watertoren De Steenen Tafel uit 1926-1928 (rijksmonument)
- Weg achter het bos 1 (bij), trafo uit 1925 (rijksmonument)

Luchtfoto met zichtlijnen (pijlen), uitkijpunten (sterren), winningskuil (bij benadering, cirkel), terrassen (bij benadering, driehoek) en markante oude bewoningsplaats (vierkant). (Bron: CHA Landgoed Klarenbeek in Arnhem, Monumenten Advies Bureau, maart 2014.)

Zicht over de weides in zuidelijke richting, vanaf de bosrand bij de Watertoren De Steenen Tafel, november 2023.

Boven en onder: zicht vanaf het noord-zuid lopende wandelpad vanaf het noorden, richting de Bosweg in het zuiden, januari 2024.

Zicht op de twee boerderijtjes aan de Bosweg, gezien richting het zuidoosten, november 2023.

Pad vanaf de Bosweg naar het uitkijkpunt de Steenen Tafel, gezien in noordelijke richting, januari 2024.

Zicht op het westelijke noord-zuid lopende wandelpad door het open weidegebied in het park, gezien in noordelijke richting. Aan de linkerzijde de haag die de volkstuinten begrensd, november 2023.

Zicht in het noordzuid dal, de Langen Camp, gezien in noordelijke richting vanaf de Bosweg, januari 2024.

Zicht in het noordzuid dal, de Langen Camp, gezien vanaf de Van Heemstra bank richting het zuiden, januari 2024.

Van Heemstrabank aan de noordrand van het park, januari 2024.

De Steenen Tafel aan de noordrand van het park, januari 2024.

Watertoren De Steenen Tafel aan de noordrand van het park. Op de voorgrond een panoramatafel, januari 2024.

Reuzentrappen, zicht naar het noorden richting het uitkijkpunt De Steenen Tafel, november 2023.

Weg naar de Steenen Tafel, gezien in noordelijke richting, januari 2024.

Uitzicht op het park vanaf de Weg naar de Steenen Tafel (gezien in oostelijke richting).

Monumentale wegwijzer, januari 2024.

Zicht op het weidegebied aan de zuidzijde van de Bosweg, links de Bosweg, gezien in oostelijke richting, november 2023.

Zicht op de Bosweg in westelijke richting. Links de boerderijen Bosweg 50 en 48, november 2023.

Zicht op de twee boerderijen aan de Bosweg, januari 2024.

Bosweg in westelijke richting, januari 2024.

Boven en onder: zicht op de cascade van de grote vijver naar de geometrische tuin, gezien in westelijke richting, januari 2024.

Zich op de geometrische tuin, gezien in oostelijke richting, januari 2024.

Zicht op de Bosweg in oostelijke richting. Geheel links is het verloop van de parallel aan de Bosweg aangelegde laan zichtbaar. Januari 2024.